

Sygn. akt I ACa 262/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	st.sekr.sądowy Barbara Piaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa K. L.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 31 października 2012 r. sygn. akt I C 1782/12

1. **oddala apelację;**
2. **odstępuje od obciążenia powódki kosztami postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I ACa 262/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 14.07.2011 r. powódka K. T. (obecnie L.) wnosila o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kwoty 83.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, w tym: 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia i 3.000 zł tytułem odszkodowania – w związku z zakażeniem wirusowym zapaleniem wątroby typu C w Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym (...)w K. podczas pobytu od 14 maja do 20 maja 1992 roku. Ponadto wnosila o ustalenie odpowiedzialności pozwanego na przyszłość za szkody, jakie mogą ujawnić się w związku z wirusowym zapaleniem wątroby typu C, na które cierpi powódka.

Pozwany Skarb Państwa Wojewoda (...) wnosil o oddalenie powództwa zgłaszając w pierwszej kolejności zarzut przedawnienia roszczenia. Z ostrożności procesowej pozwany zaprzeczał, aby do zakażenia doszło w Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym (...)w K. w 1992 roku podnosząc, że wirus przenosi się nie tylko podczas zabiegów medycznych, ale również przez zabiegi niemedyczne (wizyty u fryzjera, przekłuwanie uszu, kolczykowanie ciała, uprawianie sportów

kontaktowych, stosunki seksualne). Ponadto pozwany podnosił, że powódka z pewnością była szczepiona, leczyła zęby, otrzymywała zastrzyki, a także takie zabiegi mogły być źródłem zakażenia. Zdaniem pozwanego jest to o tyle bardziej prawdopodobne, że pomiędzy pobytem powódki w szpitalu a zdiagnozowaniem choroby upłynęło ponad 15 lat.

Pełnomocnik powódki wnosił o nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia na podstawie art. 5 k.c. podnosząc, że dopiero w 2008 roku powódka ukończyła 18 lat.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 października 2012 r. sygn. akt I C 1782/12 Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo i nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu. Rozstrzygnięcie swe Sąd oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

Odnośnie zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, to zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U.07.80.538) w sprawie zastosowanie ma art. 442 k.c. w brzmieniu sprzed dnia 10 sierpnia 2007 r. Gdyby bowiem powódka udowodniła zasadność zgłoszonych roszczeń, oznaczałoby to, że upływ przedawnienia nastąpił w dniu 20 maja 2002 r., a więc jeszcze zanim powódka dowiedziała się, że poniosła szkodę. Zakażenie HCV zostało u niej wykryte dopiero w dniu 23.09.2008 r. W tych okolicznościach - przed zbadaniem zasadności powództwa - Sąd nie miał wątpliwości, że w sprawie zachodzą szczególne, wyjątkowe okoliczności nakazujące nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia na podstawie art. 5 k.c. Możliwość taka jest przyjęta w orzecznictwie. Z całą pewnością niewytoczenie przez powódkę powództwa w terminie określonym w art. 442 k.c. było w pełni usprawiedliwione, nie mogła tego uczynić nie wiedząc o zakażeniu. Biorąc pod uwagę tę okoliczność oraz charakter szkody, Sąd uznał, że uwzględnienie zarzutu przedawnienia byłoby sprzeczne z elementarnym poczuciem słuszności.

Zgodnie z art. 417 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1.09.2004 r., a więc w dacie powstania u powoda szkody) Skarb Państwa ponosił odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności. Przesłankami odpowiedzialności z art. 417 § 1 k.c. były: szkoda, wyrządzenie szkody przez funkcjonariusza państwowego w rozumieniu § 2 tego przepisu przy wykonywaniu powierzonych mu czynności oraz normalny związek przyczynowy między działaniem funkcjonariusza a wyrządzoną szkodą.

Powódka niewątpliwie wykazała fakt wystąpienia u niej szkody, Sąd bezspornie ustalił, że jest ona zakażona wirusem HCV. Mimo to powództwo nie mogło zostać uwzględnione, gdyż powódka nie udowodniła, że do zakażenia doszło w szpitalu, za który odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa. Jednak po zebraniu wszystkich tych dokumentów, w opinii z 9.07.2012 r. biegły ostatecznie stwierdził, że ich analiza nie pozwala na użycie przez biegłego we wnioskach opinii dotyczących czasu i miejsca zakażenia stwierdzenia: „wysokie prawdopodobieństwo”, „przeważające prawdopodobieństwo” czy „prawdopodobieństwo graniczące z pewnością”. W tym stanie rzeczy należy uznać, że w sprawie brak dowodu, aby do zakażenia doszło w Oddziale Chirurgii Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego(...)w K. w 1992 r. Powództwo nie mogło zatem być uwzględnione.

Wniosek powódki o uwzględnienie powództwa na zasadzie słuszności też nie mógł zostać uwzględniony, gdyż art. 417^{((2))} k.c. (a wcześniej 419 k.c.) zawiera regulację prawną odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną takim wykonywaniem władzy publicznej, któremu nie można przypisać cechy bezprawności (tzw. szkody legalne). Przepisy te mogą być stosowane jedynie wtedy, gdy udowodnione zostanie wyrządzenie szkody przez Skarb Państwa (funkcjonariusza Skarbu Państwa), zastosowanie art. 419 k.c. byłoby więc możliwe w przypadku udowodnienia przez powódkę, że doznała szkody w trakcie jej leczenia w Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym (...)w K. w 1992 r. oraz ustalenia przez Sąd, że szkoda ta nie jest następstwem winy. Gdyby więc np. powódka udowodniła, że wtedy doszło do jej zakażenia w wyniku przetoczenia zakażonej krwi, to powództwo mogłoby zostać uwzględnione, pomimo braku winy lekarzy (bezspornie bowiem Sąd ustalił, że do 1993 r. krew do przetoczeń nie była badana na obecność wirusa HCV w stacjach krwiodawstwa, co wyklucza postawienie lekarzom zarzutu zawinonego działania). Jednak w sprawie niniejszej brak jest dowodu potwierdzającego, że powódka została zakażona wirusem HCV w maju 1992 roku w szpitalu, za który odpowiedzialność ponosi pozwany - podczas przetaczania krwi lub jakichkolwiek innych działań medycznych podejmowanych wobec powódki. Biegły stwierdził jedynie, że statystycznie prawdopodobieństwo

zakażenia powódki w Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym (...)w K. w 1992 r. jest większe. Nie oznacza to, że okoliczność takiego zakażenia w tej placówce została udowodniona. Przeciwnie, biegły nie tylko nie stwierdził, aby prawdopodobieństwo to było „graniczące z pewnością”, ale również nie stwierdził, aby było ono „wysokie” czy „przeważające”. Ponadto, jak wynika z opinii biegłego nie można wykluczyć, że do zakażenia doszło zaraz po urodzeniu powódki w szpitalu, podczas szczepień ochronnych, pobierania krwi do badań laboratoryjnych, wizyt u fryzjera, dentysty. Brak więc podstaw do uwzględnienia powództwa na podstawie art. 419 k.c. Podkreślić należy, że same tylko zasady współżycia społecznego nie mogą stanowić podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej, mogą one jedynie usprawiedliwiać kreowanie takiej odpowiedzialności przy ustaleniu istnienia związku przyczynowego pomiędzy postępowaniem lekarskim, a wynikłą stąd dla pacjenta szkodą. W sprawie niniejszej ten związek nie został udowodniony. Biorąc powyższe pod uwagę na podstawie art. 417 k.c. Sąd orzekł, jak w sentencji. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. uznając, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające nieobciążanie powódki kosztami procesu należnymi stronie pozwanej.

Powódka zaskarżyła apelacją niniejszy wyrok w części oddalającej powództwo całości, zarzucając:

naruszenie przepisów naruszenie przepisu art.417^{((2))}(d. 419) k.c. przez błędne przyjęcie, że nie jest możliwe jego zastosowanie w sytuacji gdy powódka nie udowodniła, że uległa zakażeniu w Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym w K. w 1992 roku.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Zdaniem powódki podniesione okoliczności przemawiają za oparciem rozstrzygnięcia w sprawie na zasadach słuszności. Jak przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z 2008-03-04, IV CSK 453/07 opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna rok 2008, Nr D, poz. 122, str. 155 : „W niektórych przypadkach odpowiedzialności odszkodowawczej, zwłaszcza uzasadnionych zasadami współżycia społecznego (art. 419 k.c.), dopuszczalne jest przyznanie odszkodowania w sytuacji, w której relacji kauzalnej między zdarzeniem szkodzącym a doznany uszkodzeniem nie da się zakwalifikować jako przyczynowo adekwatnej.

W cytowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że nie zawsze przesłanka normalnego związku przyczynowego jest możliwa do ustalenia według reguł przyjętych przez teorię adekwatności. Zaprezentował pogląd, że dla spełnienia humanitarnego celu realizowanego przez art. 419 k.c. można odstąpić od wymagania, aby między szkodą a zachowaniem się funkcjonariusza istniał normalny związek przyczynowy, a poprzestać na ustaleniu istnienia niekwalifikowanego powiązania kauzalnego. Stanowisko to odpowiada ogólniejszemu pogładowi, że w niektórych przypadkach odpowiedzialności odszkodowawczej dopuszczalne jest przyznanie odszkodowania w sytuacji, w której w relacji kauzalnej między zdarzeniami szkodzącymi a doznany uszkodzeniem nie da się kwalifikować jako przyczynowo adekwatnej.

Wyrażony w cytowanym orzeczeniu pogląd jest tym bardziej uzasadniony w niniejszej sprawie, gdyż inne potencjalne źródła zakażenia, choć nie wykluczone, są mało prawdopodobne. Przy jego przyjęciu oddalenie powództwa jest niesłuszne, co uzasadnia niniejszą apelację.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest bezzasadna z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji oraz poczynione na ich podstawie rozważania prawne, uznając je za własne.

Należy podkreślić, że powódka nie zakwestionowała ustaleń stanu faktycznego i w tym zakresie nie postawiła żadnych zarzutów. Natomiast wyniki postępowania dowodowego nie są korzystne dla strony powodowej w sensie procesowym. Przygotowana w sprawie opinia biegłego, uzupełniana w oparciu o dokumentację gromadzoną w

toku procesu, nie dostarczyła argumentów za przyjęciem, aby istniało wysokie prawdopodobieństwo, przeważające prawdopodobieństwo czy prawdopodobieństwo graniczące z pewnością, iż do zakażenia powódki doszło w Szpitalu Dziecięcym (...)w K.. Powyższe musiało mieć wpływ na kwalifikację prawną stanu faktycznego sprawy, a ściślej na ustalenie braku podstaw zastosowania przepisu art. 417^{((2))}k.c. (właściwie 419 k.c.). Sąd I instancji słusznie wskazał, iż przepis powyższy może mieć zastosowanie, jedynie wówczas gdy zostanie udowodnione wyrządzenie szkody przez Skarb Państwa przy czym działanie Skarbu Państwa nie jest bezprawne. W niniejszej sprawie nie została ta przesłanka odpowiedzialności spełniona i nie może wyrzucić, oczekiwanego przez powódkę, rezultatu, koncepcja o swoistym, bo pojmowanym luźno, związku przyczynowym pomiędzy domniemanym działaniem lub zaniechaniem a szkodą powódki. Brak bowiem podstaw prawnych do przyjęcia oddzielnych standardów ustalania zaistnienia związku przyczynowego w sprawach gdzie pozwany odpowiada za szkodę na zasadzie przepisu art. 417^{((2))}k.c.

Na powyższe trafnie wskazuje strona pozwana w odpowiedzi na apelację. Należy również zgodzić się pozwanym, że przytoczony przez powódkę wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r. (IV CSK 453/07) i prezentowane w nim stanowisko jurystyczne nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania. W uzasadnieniu tego wyroku wskazano bowiem, że „...dla spełnienia humanitarnego celu realizowanego przez art. - 419 k.c. można odstąpić od wymagania, aby między szkodą a zachowaniem się funkcjonariusza istniał normalny związek przyczynowy, a poprzestać na ustaleniu istnienia niekwalifikowanego powiązania kausalnego.” W niniejszej sprawie nie wykazano tymczasem żadnego powiązania kausalnego pomiędzy szkodą powódki a działaniem bądź zaniechaniem pozwanego. Cel i brzmienie przepisu art. 419 k.c. nie sięgały aż tak daleko, aby zakresem odpowiedzialności pozwanego obejmować przypadki w których wyłącznie teoretycznie mogło dojść do spowodowania szkody działaniem bądź zaniechaniem pozwanego. Ponadto wskazane orzeczenie Sądu Najwyższego prezentuje pogląd na temat związku przyczynowego, którego nie można uznać za ugruntowany. Przeciwnie w orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się jednak koncepcję o konieczności spełnienia przesłanki adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy działaniem Skarbu Państwa a szkodą. Aktualne jest stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 23 maja 1974 roku, sygn. akt II CR 211/74, LEX nr 7502, gdzie wskazano, że: „jednym z podstawowych warunków uzasadniającej dopuszczalność zastosowania przepisu jest ustalenie, że między wyrządzoną, szkodą a wykonaniem powierzonych funkcjom funkcjonariuszowi czynności istnieje normalny związek przyczynowy. Brak tej przesłanki, nawet przy istnieniu pozostałych przesłanek odpowiedzialności z art. 419 k.c., uniemożliwia zastosowanie tego przepisu”. Podobnie w tej kwestii wypowiada się doktryna. Zdaniem B. W.: „dla zastosowania art. 419 k.c. konieczne jest stwierdzenie, iż szkoda została wyrządzona przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności - wymagane takie zawarte jest *expressis verbis* w treści przepisu art. 419 k.c. oraz stwierdzenie, że pomiędzy wyrządzoną szkodą a zachowaniem się funkcjonariusza istnieje adekwatny związek przyczynowy” Odpowiedzialność cywilna na zasadzie słuszności, Oficyna 2009. Autorka odwołuje się nadto do ugruntowanego poglądu SN w sprawie o sygn. akt II CR 609/67, OSPiKA 1970, z. 12, poz. 250, i sygn. akt II PR 11/69, LEX nr 14010.

Dlatego też, uznając apelację za bezzasadną, Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu, według doktryny, zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. W realiach niniejszej sprawy należy wskazać na fakt trudnej sytuacji majątkowej powódki, potwierdzonej zwolnieniem jej od kosztów sądowych. Nie bez znaczenia pozostaje też podstawa faktyczna związana z dochodzonym roszczeniem, będącą następstwem zakażenia powódki wirusem HCV w tak młodym wieku. Ponadto okoliczność, że powódka mogła być subiektywnie przekonany o zasadności swego roszczenia, również uzasadnia zastosowanie art. 102 k.p.c. Dlatego też rozstrzygnięcie o kosztach postępowania oparto na tej właśnie normie prawnej.